

บทคัดย่อ

ผู้เขียนเริ่มการศึกษาอิทธิพลของแนวคิดหลังสมัยใหม่ต่อสังคมวิทยา โดยการสรุปแนวคิดของฌอง ฟร็องซัวส์ เลียวทาร์ ฌอง โบดริยาร์ และเฟรเดอริก เจมสัน นักคิดคนสำคัญในสกุลดังกล่าว จากนั้นจึงตรวจสอบประเด็นโต้แย้งของแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา โดยแบ่งเป็นแนวคิดหลังสมัยใหม่แบบสุดขั้วและแบบประนีประนอมใน 6 ประเด็นคือ 1) ประพันธกรตัวบท และผู้อ่าน 2) การปฏิเสธองค์ประฐานและทวิภาคระหว่างองค์ประฐานกับกรรม 3) ประวัติศาสตร์ เวลา และพื้นที่ 4) ทฤษฎีและสัจจะ 5) การเสนอภาพตัวแทน และ 6) ญาณวิทยาและวิธีวิทยาทางเลือกจากแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่

จากนั้นจึงทำการตรวจสอบอิทธิพลจากประเด็นโต้แย้งดังกล่าว โดยแยกเป็น 1) ผลกระทบต่อทฤษฎีและเนื้อหาทางสังคมวิทยา และ 2) ผลกระทบต่อญาณวิทยาและวิธีวิทยา โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ ในด้านทฤษฎีและเนื้อหา แนวคิดหลังสมัยใหม่ทำให้ 1) ความพยายามที่จะสังเคราะห์ทฤษฎีสังคมวิทยาระดับจุลภาคเข้ากับมหภาคกลายเป็นเรื่องทันสมัย 2) มีคุณูปการต่อการศึกษาสังคมร่วมสมัย ซึ่งเป็นผลจากปฏิกริยาระหว่างแนวคิดต่อสังคมปัจจุบันของแนวคิดหลังสมัยใหม่กับแนวคิดเดิม หรือแนวคิดใหม่ที่เกิดจากการปฏิเสธและยอมรับแนวคิดหลังสมัยใหม่ 3) ดึงนักสังคมวิทยาให้กลับมาสนใจประเด็นปัญหาทางสังคมร่วมสมัย แทนความพยายามที่จะสร้างทฤษฎีที่มีความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างครอบคลุม 4) ก่อให้เกิดความแพร่หลายในการใช้ภาพตัวแทนเป็นวัตถุในการศึกษา แทนการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ

ในด้านญาณวิทยาและวิธีวิทยา อิทธิพลจากแนวคิดหลังสมัยใหม่มีศูนย์กลางอยู่ที่วิกฤตสองประการ คือวิกฤตของการเสนอภาพตัวแทนและวิกฤตของความชอบธรรม ซึ่งส่งผลทำให้ 1) มีแนวโน้มที่การศึกษาเชิงคุณภาพจะได้รับความสนใจมากขึ้น 2) ลดช่องว่างระหว่างการศึกษาเชิงประจักษ์กับการวิพากษ์สังคม 3) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านญาณวิทยา มีการนำข้อวิจารณ์จากแนวคิดหลังสมัยใหม่มาเสนอญาณวิทยาใหม่ เช่น ญาณวิทยาจากจุดยืน/เชื้อชาติ/เพศ เฉพาะ การเสนอสังคมวิทยาเชิงอารมณ์และการปฏิสังสรรค์เชิงการตีความ 4) มีการแนะนำวิธีวิทยาใหม่เข้ามาใช้ในการศึกษาทางสังคมวิทยา ที่สำคัญที่สุดคือวิธีหรือสร้าง 5) กระตุ้นให้เกิดการเขินวรรณกรรมทางสังคมวิทยาที่มีลักษณะเชิงทดลองมากขึ้น และ 6) ก่อให้เกิดเกณฑ์ใหม่ในการประเมินผลงานวิจัย แทนที่เกณฑ์เดิม คือความแม่นยำ ความเชื่อถือได้ และความเป็นวัตถุวิสัย

ในบทสรุป ผู้เขียนพยายามทำความเข้าใจกับแนวคิดหลังสมัยใหม่และที่ทางของมันในการศึกษาทางสังคมวิทยา โดยผู้เขียนมีความเห็นในสองแง่คือ 1) ในแง่ประวัติศาสตร์ แนวคิดหลังสมัยใหม่คือ ช่วงเปลี่ยนผ่านครั้งที่สองที่สังคม "ว่าง" จากแนวคิดที่จะยึดถือ ซึ่งเกิดจากการเสื่อมความเชื่อถือในวิทยาศาสตร์ และ 2) ผู้เขียนมองที่ทางของหลังสมัยใหม่ในสังคมวิทยาในเชิงพื้นที่คือมองว่าแนวคิดดังกล่าวเข้ามาเรียงต่อเข้ากับความคิดเดิมแบบไม่สนิทแนบแน่น

อนึ่ง เป็นสิ่งสำคัญที่ควรระบุไว้ว่า จากการศึกษาไม่พบอิทธิพลตรงของแนวคิดหลังสมัยใหม่ต่อสังคมวิทยาและมีนักสังคมวิทยาจำนวนมากที่เพิกเฉยต่อแนวคิดดังกล่าว